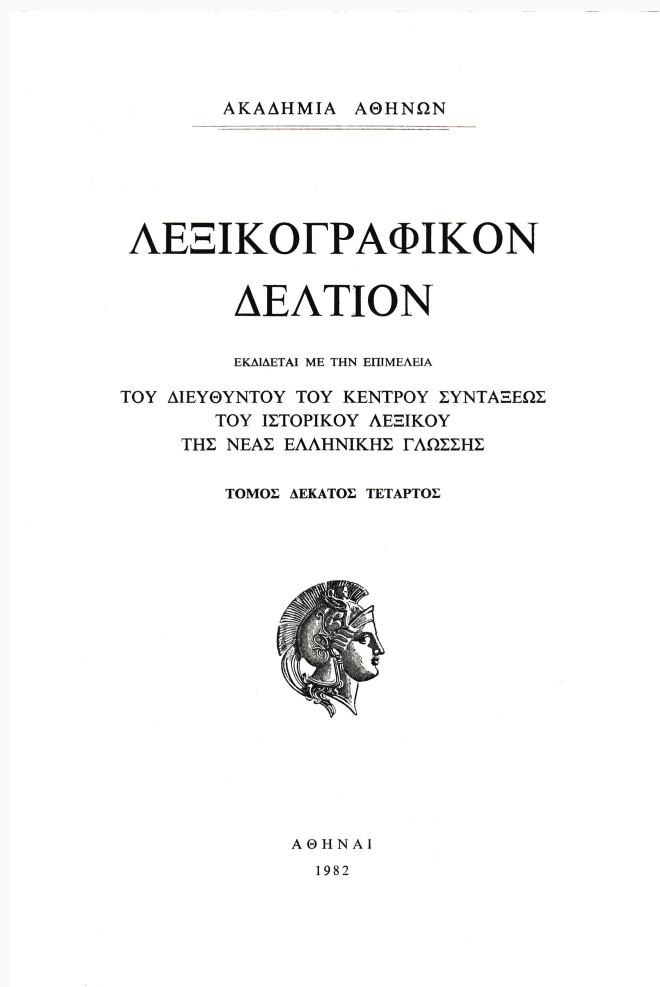

Lexicographic Bulletin

Vol 14 (1982)

Lexicographic Bulletin

Σύνταξη τοῦ ἄρθρου μὲ ἐπιρρήματα στὴ νέα
Ἑλληνικὴ καὶ τὴν Ἀρωμαυνικὴ (Κουτσοβλαχικὴ)

Antonios Mrousmpoukis

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

BULLETIN LEXICOGRAPHIQUE

14 (1982)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

1982

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΩΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ

Λεωφόρος Συγγροῦ 129 - Β. Δίπλα 1

Διευθυντής : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

ACADÉMIE D'ATHÈNES
CENTRE DE RÉDACTION DU DICTIONNAIRE HISTORIQUE
DU GREC MODERNE (LANGUE COMMUNE
ET DIALECTES)

129, Bd Sygrou - 1, rue V. Dipla. Athènes

Directeur : DÉMÈTRE A. KRÉKOUKIAS

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδες
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : Ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποιο- μενικὸ λεξιλόγιο τῆς Λήμνου.....	5- 19
<i>Δημητρίου Α. Κρεκούκια</i> : Ἀρχαιοπινῆ ὀνόματα φυτῶν στὸ γλωσ- σικὸ ἰδίωμα τῆς Ἰκαρίας.....	21- 26
<i>Χριστοφόρου Γ. Χαραλαμπάκη</i> : Τὸ πρόβλημα τῶν ἰδιωματικῶν στοιχείων στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία.....	27- 51
<i>Christoph Charalambakis</i> : Forschungsbericht über die sprach- wissenschaftlichen Studien in Griechenland (1971-1980).	53- 85
<i>Ἀγαπητοῦ Γ. Τσοπανάκη</i> : Ἐτυμολογικά.....	87- 99
<i>Νικολάου Γ. Κοντοσοπούλου</i> : Ὁ Γλωσσικὸς Ἀτλας τῆς Ἑλλάδος. Νέοι προσανατολισμοί.....	101-121
<i>Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου</i> : Τὸ οὐσιαστικὸ καὶ τὸ ρῆμα στὴν ποίησι τοῦ Κ. Π. Καβάφη.....	123-141
<i>Ἐλευθερίας Γιακουμάκη</i> : Ἡ γλῶσσα τῆς «Ὀδύσσειας» τοῦ Ν. Καζαντζάκη.....	143-167
<i>Σταύρου Γ. Κατσουλέα</i> : Τὰ ἐπαγγελματικά, σκωπτικά καὶ τοπικά ἐπώνυμα τῆς Βλάστης τοῦ νομοῦ Κοζάνης.....	169-194
<i>Ἀγγέλου Γ. Ἀφρουδάκη</i> : Ἀπὸ τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ΒΔ. Γορτυνίας	195-240
<i>Ἀντωνίου Μπουσμπούκη</i> : Σύνταξι τοῦ ἄρθρου μὲ ἐπιρρήματα στὴ νέα Ἑλληνικὴ καὶ τὴν Ἀρωμουνικὴ (Κουτσοβλαχικὴ).....	241-242
<i>Χριστίνας Μπασέα-Μπεζαντάκου</i> : Ἡ σημερινὴ γλωσσικὴ κατά- στασι στὸ νομὸ Πιερίας.....	243-254
<i>Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου</i> : Ἡ φύσι τοῦ λεκτικοῦ συμβόλου	255-262
<i>Κώστα Καραποτόσογλου</i> : Ἐτυμολογικὰ ἀνάλεκτα.....	263-288
Ἐκθεσι διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1980.	289-298

ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ἌΡΘΡΟΥ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΩΜΟΥΝΙΚΗ (ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΗ)

Ἡ σύνταξη τοῦ ἄρθρου μ' ἐπιρρήματα δὲν παρατηρεῖται μόνο στὴν ἀρχαία Ἑλληνική, ἀλλὰ ἔχει μεγάλη ἐπίδοση καὶ στὴ νέα Ἑλληνική καὶ ἰδίως σ' ὀρισμένα ἰδιώματά της, ὅπως αὐτὰ τοῦ Θεσσαλομακεδονικοῦ χώρου, τὴν Τσακωνική κ.ἄ.

Οἱ τύποι ἄρθρων ποὺ χρησιμοποιοῦνται μ' ἐπιρρήματα εἶναι κατ' ἐξοχήν ἡ αἰτιατική οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: Περπατάει τὰ μπούσουλα, κολυμπάει τ' ἀνάσκελα κ.λπ. Δὲν λείπουν ὅμως ἀπὸ τὰ ἰδιώματα καὶ ἄλλοι τύποι ἄρθρων.

Ἡ χρήση αὐτῆ τοῦ ἄρθρου στὰ ἰδιώματα, καθὼς καὶ στὴ νέα Ἑλληνική, στάθηκε τὸ πρότυπο γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ ἄρθρου μ' ἐπιρρήματα στὴν Κουτσοβλαχική. Ἐτσι στὴ λατινογενῆ αὐτὴ γλῶσσα, ἔχουμε δύο τύπους ἄρθρων ποὺ συντάσσονται τόσο μ' ἐπιρρήματα ὅσο καὶ μὲ τροπικὲς ἐπιρρηματικὲς μετοχές. Οἱ τύποι αὐτοὶ εἶναι: -lui (=τοῦ ἢ τῶ) καὶ -li (=τά). Ὁ τύπος -lui εἶναι ὁ πιὸ διαδομένος, ἐνῶ ὁ τύπος -li ἐντοπίζεται σὲ μερικὰ χωρὰ τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς Καλαμπάκας-Μετσόβου, ὅπου ἀκριβῶς οἱ ἑλληνόφωνοι σύνοικοι τῶν Βλάχων, ποὺ ἐπονομάζονται Χασιῶτες, χρησιμοποιοῦν στίς ἴδιες περιπτώσεις τὸν τύπο ἄρθρου τά. Ἡ χρήση αὐτῆ τοῦ ἄρθρου εἶναι συχνότερη στοὺς Χασιῶτες ἀπ' ὅ,τι στοὺς ἄλλους ἑλληνόφωνους τῆς περιοχῆς (Καραγκούνους, Κοπατσαραῖους). Ἐτσι οἱ Κοπατσαραῖοι καὶ οἱ Καραγκούνοι χρησιμοποιοῦν κοινὲς καὶ στ' ἄλλα ἰδιώματα ἐκφράσεις: "Ἐλα σὰ κάτ". "Ἐλα σ' ἀπάν". "Ἐφυγι πλαλοῦντας, ἐνῶ οἱ Χασιῶτες λένε: "Ἐλα τὰ κάτ". "Ἐλα τ' ἀπάν". "Ἐφυγι τὰ πλαλοῦντα κ.λπ.

Παρόμοια καὶ οἱ Βλάχοι τῆς περιοχῆς Χασίων λένε: Yini di varliga-li (=ἔρχεται «τὰ γύρω»). Fudzi aliginda-li (=ἔφυγε «τὰ τρέχοντας»).

Ἡ χρήση αὐτῆ τοῦ ἄρθρου ἐπιβιώνει ἀπὸ τὴν Ἀρχαιότητα στὸ Μεσαίωνα καὶ μετὰ στοὺς νεώτερους χρόνους. Φαίνεται ὅμως ὅτι παλαιότερα εἶχε ἐντονη ἐπίδοση στὸν προφορικὸ λόγο, ἀπ' ὅπου ὁ τύπος ἐπέδρασε στὴν Ἀρωμουνική. Θεωροῦμε ἀπίθανο ἢ γλῶσσα αὐτὴ νὰ ἔχει τέτοιους τύπους ἀπὸ λατινικὴ κληρονομιά, ἀφοῦ ἡ Λατινική δὲν χρησιμοποιεῖ καθόλου τὸ στοιχεῖο τοῦ ἄρθρου. Οὔτε πάλι φαίνεται βάσιμη ἡ ἀναγωγή τῆς χρήσης αὐτῆς τοῦ ἄρθρου μ' ἐπιρρήματα σὲ ἄλλες βαλκανικὲς γλῶσσες, ὅπως ὑποστηρίζουν μερικοὶ ἐρευνητές. Οἱ τελευταῖοι φαίνεται πῶς ἀγνοοῦν τὴν συχνὴν χρήση τοῦ ἄρθρου μ' ἐπιρρήματα στὰ ἑλληνικὰ ἰδιώματα, καθὼς καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐντονώτερη χρήση τοῦ ἄρθρου μ' ἐπιρρήματα παρατηρεῖται στὰ νότια

ιδιώματα τῆς Ἀρωμαυνικῆς, δηλαδή σὲ χωριά πού ἀνήκουν στὸν κατ' ἐξοχὴν ἑλλη-
νόφωνο χῶρο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΟΥΣΜΠΟΥΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀναγνωστόπουλος Γ.: Περὶ τοῦ ἀρθροῦ. Ἀθηνᾶ (34), σελ. 166-247.

Παπαδόπουλος Ἀνθ.: Γραμματικὴ τῶν βορείων ιδιωμάτων τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης.
Ἀθῆναι, 1927, σελ. 92.